

Skútustaðahreppur, Mývatnssveit

Hlíðavegi 6, 660 Mývatn • Sími 464 4163

skutustadahreppur@skutustadahreppur.is • www.skutustadahreppur.is

Umhverfis- og auðlindaráðuneytið

Nefnd um stofnun þjóðgarðs Hálandisþjóðgarðs
101 Reykjavík

9. desember 2019

1908008 ÞG

Efni: Umsögn sveitarfélagsins Skútustaðahrepps um áform um frumvarp til laga um Hálandisþjóðgarð

Vísað er til máls nr. 290/2019 í Samráðsgátt stjórnvalda. Ítrekað er að nefndin hefur haft gott samráð við sveitarstjórnir á þessu svæði við vinnslu málsins.

Sveitarstjórn Skútustaðahrepps áréttar fyrri umsagnir um málið. Fyrirætlanir um stofnun þjóðgarðs á miðhálandinu fela í raun í sér viðamiklar friðunaraðgerðir. Sveitarstjórn Skútustaðahrepps er sem fyrir jákvæð gagnvart stofnun slíks þjóðgarðs en telur mikilvægt að eftirfarandi sé haft til hliðsjónar við gerð frumvarpsins:

Sú grundvallarbreyting hefur orðið málinu frá síðasta umsagnarferli að í þessari skýrslu um áform um frumvarp til laga um Hálandisþjóðgarð er gert ráð fyrir sameiningu Vatnajökulsþjóðgarðs við nýjan Hálandisþjóðgarð, eða eins og segir í kafla D: „*Gert er ráð fyrir að Vatnajökulsþjóðgarður verði hluti Hálandisþjóðgarðs og falla því lög um Vatnajökulsþjóðgarð niður verði frumvarp þetta að lögum.*”

Sveitarstjórn leggur áherslu á í ljósi þessa:

- Í lögum um Vatnajökulsþjóðgarð nr. 60/2007 segir í 16. gr. að megin starfsstöðvar þjóðgarðsins skulu staðsettar í Ásbyrgi, Mývatnssveit, Skriðuklaustri, Hornafirði, Skaftafelli og Kirkjubæjarklaustri. Annað hvort er búið að byggja gestastofur eða undirbúningur langt kominn (Kirkjubæjarklaustur), á öllum þessum stöðum, nema í Mývatnssveit. Um meginstarfsstöðvar Vatnajökulsþjóðgarðs er einnig fjallað um í reglugerð 608/2008 um Vatnajökulsþjóðgarðs og í stjórnunar- og verndaráætlun Vatnajökulsþjóðgarðs. Sveitarstjórn Skútustaðahrepps leggur áherslu á að ef niðurstaðan verður sú að Vatnajökulsþjóðgarður renni inn í nýjan Hálandisþjóðgarð og þar með falli niður lög um Vatnajökulsþjóðgarð, þá er afar mikilvægt að halda inni ákvæði um gestastofu í Mývatnssveit í lögum um Hálandisþjóðgarð svo staðið verði við þau áform og loforð

sem gefin voru um málið á sínum tíma. Sveitarstjórn hefur þegar bókað um mikilvægi gestastofu og hóf undirbúning að staðsetningu og þarfagreiningu fyrir ári síðan að ósk Vatnajökulsþjóðgarðs. Á 47. fundi svæðisráðs Vatnajökulsþjóðgarðs 2017 var bókað um mikilvægi gestastofu í Mývatnssveit sem og á stjórnarfundum Vatnajökulsþjóðgarðs 17. maí 2017.

- Sveitarstjórn telur sameiningu Vatnajökulsþjóðgarðs og Hálendisþjóðgarðs sé jákvætt skref en gangi hins vegar ekki nógu langt. Sveitarstjórn ítrekar fyrri umsagnir sínar þar sem lögð var áherslu á að ekki verði búin til ný stjórnsýslueining með Hálendisþjóðgarði heldur verði allir þjóðgarðar landsins sameinaðir undir einni stofnun og þar með eitt rekstrarsvæði þar sem sveitarfélögin eigi sína fulltrúa í stjórn þjóðgarðsins. Með því næst betri yfirsýn um rekstur þjóðgarðanna og önnur friðlýst svæði, stefnumótunin verður markvissari og betri tenging við sveitarfélögin í landinu. Mikilvægt er að staða annarra þjóðgarða verði metin saman í þessu samhengi. Því leggur sveitarstjórn áherslu á að þjóðgarðarnir á Þingvöllum og Snæfellsjökli falli einnig um Hálendisþjóðgarðinn þannig að úr verði ný sameignleg og kraftmikil stofnun.

Önnur mikilvæg atriði:

- Afar mikilvægt er að skipulagsvald sveitarfélaga verði virt og á engan hátt skert. Með stofnun þjóðgarðsins er verið að færa skipulagsvaldið að hluta til stjórnunar- og verndaráætlana, slíkar áætlanir mega aldrei takmarka eða ganga á skipulagsvald sveitarfélaganna.
- Tryggja þarf lýðræðislegt stjórnskipulag en það er frekar óljóst á þessu stigi. Þá liggur ekki fyrir fjármagnsgreining eða hversu mikið fjármagn er áætlað í innviðauppbýggingu og uppbyggingar með tímasettri áætlun. Mikilvægt er að horfa til framtíðar hvað þetta varðar og því eru þau gögn sem kynnt eru á þessu stigi óásættanleg. Engin kostnaðargreining liggur fyrir eða hvað ríkisvaldið er tilbúið til þess að setja mikið fjármagn í uppbygginguna til næstu ára. Í E-kafla í mati á hrifum lagasetningar segir einungis að gert er „ráð fyrir auknum útgjöldum í fjármálaáætlun til verkefna á sviði náttúruverndar“. Hins vegar er gert ráð fyrir að mat á fjárhagsáhrifum verði sent til Sambands íslenskra sveitarfélaga þegar það liggur fyrir en slíkt er ríkinu skylt að gera sbr. 129. gr. sveitarstjórnarlaga nr. 138/2011. Sveitarstjórn Skútustaðahrepps bendir á að um er að ræða stofnun þjóðgarðs sem tekur til um þriðjungs af flatarmáli landsins og því eru miklir hagsmunir í húfi og mikilvægt að vandað sé til verka og samráð haft í hvívetna á öllum stigum. Afar mikilvægt er að aðkoma heimamanna og hagsmunaaðila sé skýr og tryggð hvað varðar stækkun þjóðgarða.
- Löng hefð er fyrir nýtingarétti á miðhálandinu eins og veiðirétti og upprekstrarétti. Afar mikilvægt að svo verði áfram svo sátt náist um starfsemi þjóðgarðsins, eins og vikið er að í D kafla í áformum um lagasetningu.
- Nefndinni er m.a. ætlað að koma með tillögur að helstu áherslum í atvinnustefnu og greina tækifæri með stofnun þjóðgarðs á byggðapróun og atvinnulíf ásamt því að skilgreina mörk þjóðgarðsins. Í textagerðinni er ekkert komið inn á atvinnustefnu sem hlýtur að vera eitt af grundvallarþáttunum, skoða þarf þann þátt mun ítarlegra.
- Í textadrögunum vantar kort sem sýna stöðu skipulagsmála í sveitarfélögunum, sem er afar mikilvægt því afmörkun þjóðgarðsins er ekki nógu skýr hvað það varðar. Mikilvægt er að meta kosti og galla þjóðgarðsins í tengslum við atvinnu- og skipulagsmál áður en skilgreining á mörkum þjóðgarðsins er römmuð inn. Verður að teljast nokkur einföldun að draga mörkin við þjóðlendurnar.
- Sveitarstjórn styður hugmyndir um nýjar þjóðgarðsgáttir við Fosshól og í Mývatnssveit sem reknar yrðu samhliða þeirri sem fyrir er í Ásbyrgi. Hins vegar er mikilvægt að tryggja sveitarfélögunum aðild að slíkri ákvarðanatöku.

- Stærsti hluti lands innan miðhálandislínunnar eða um 85% er þjóðlenda og/eða þegar friðlýst svæði innan afmörkunarinnar, sem byggir á almennri afstöðu nefndarinnar. Sveitarstjórn Skútustaðahrepps telur að ekki séu forsendur til að útvíkka mörk hálandisins umfram það sem nefndin leggur til á þessu stigi, án þess að útiloka frekar útvíkkun þegar fram líða stundir.
- Enginn virkjunarkostur í Skútustaðahreppi fellur innan afmörkunar miðhálandislínunnar sem er í nýtingaflokki en Hríthálsar eru í biðflokki. Engu að síður er mikilvægt að benda á að nýting endurnýjanlegrar orku á hálandinu getur skipt máli fyrir þjóðarhag. Mikilvægt er að miðhálandisþjóðgarður hamli ekki áframhaldandi rekstri orkumannvirkja en samkvæmt gildandi rammaáætlun og skýrslu verkefnisstjórnunar 3. áfanga eru virkjunarkostir í nýtingaflokki. Mikilvægt er að meta þessa hluti heilstætt og þar með þau áhrif sem friðanir og friðlýsingar munu hafa á nauðsynlega auðlindanýtingu í þágu orkuvinnslu enda getur hún farið mjög vel saman við meginmarkmið friðunar að öðru leyti, enda sé gætt ítrustu mótvægisáðgerða. Tekið er undir að skynsamlegt er að skipta miðhálandisþjóðgarði í nokkra verndarflokka, ekki er andstætt IUCN flokkun að skilgreina orkuvinnslusvæði innan þjóðgarðs.

Umhverfis- og auðlindaráðuneytið hefur kynnt skýrslu nefndar um Hálandisþjóðgarð þar sem er að finna tillögur og áherslur þverpólitískrar nefndar. Sú skýrsla er vel unnin og leggur grunn að úrlausn nokkurra þeirra áherslumála sveitarstjórnar Skútustaðahrepps sem fram kom í umsögn þessari.

Sveitarstjórn Skútustaðahrepps þakkar fyrir að fá að koma sjónarmiðum sínum á framfæri um málið og ítrekar að fá að koma áfram að ferli þessa máls gagnvart nefndinni.

*Virðingarfyllt,
f.h. sveitarstjórnar Skútustaðahrepps*

Þorsteinn Gunnarsson sveitarstjóri

